

6. SYMPOZIUM SPOLEČNOSTI PRO BIOLOGICKOU PSYCHIATRII

JIHLAVA, 24.–26. DUBNA 2008

Již pošesté se konalo pravidelné sympozium Společnosti pro biologickou psychiatrii a Kuffnerova nadačního fondu v Jihlavě, tentokrát s názvem „Intracelulární procesy, duševní onemocnění a léčba“. Účelem těchto sympozií je seznamovat klinické psychiatry s novými poznatky o biologických aspektech duševních poruch, kdy vyzvanými přednášejícími jsou zejména zástupci teoretických oborů – anatomové, biologové, fyziologové, patofyziologové, farmakologové, přírodovědci či genetici. Na sympoziu zaznělo celkem deset přednášek.

Psychiat. pro Praxi, 2008; 9(4): 194

V úvodním sdělení doc. Šerý z Brna popisoval moderní možnosti predikce demence u Alzheimerovy choroby. Pozornost genetiků je zaměřena zejména na polymorfismus genu pro apolipoprotein E s alelami 2, 3 a 4. Docent Šťastný z Prahy hovořil o schizofrenii jako genetické poruše synaptického spojení a akcentoval glutamatergní a GABAergní patofyziologické mechanismy u této závažné duševní choroby. Většina kandidátních genů pro schizofrenii souvisí se syntézou a inaktivací glutamátu a GABA, s aktivitou těchto neuromediátorů a také se strukturálním a funkčním vývojem odpovídajících synaptických spojení. Dle literárních údajů schizofrenie může být asociována až se 40 různými geny, které se nacházejí na všech 23 chromozomech člověka. Nalezené asociace však bývají obvykle slabé, u schizofrenie jsou významné také faktory prostředí. V budoucnu bude nutno zkoumat větší soubory postižených jedinců, které budou homogenní v oblasti věku, pohlaví a etnického původu. Tři profesori fyziologie z Prahy (Mourek, Langmeier a Pokorný) postupně posluchačům odhalovali tajemství genové exprese z hlediska jejího vztahu k omega-3 mastným kyselinám, činnosti synapsí u vybraných duševních poruch a faktorům zevního prostředí. Dle Langmeiera se porucha exprese genů pro synaptické proteiny, kterých již bylo popsáno více než 1 000, projevuje zejména mentální retardací či autismem, např. v rámci Timothyho syndromu, Rettova syndromu, Coffin-Lowryho syndromu nebo Rubenstein-Taybiho syndromu. Profesor Pokorný ve svém sdělení zdůraznil, že pro vyladění funkce neuronálních okruhů je mimo jiné nutná adekvátní stimulace v klíčovém vývojovém období. Hlavní zdroj stimulačních signálů představuje pro člověka jazyk, sociální prostředí a kultura. Pokud se dítě např. do dvanácti let věku nenaučí žádné formální komunikaci, ať již verbální či znakové, nikdy později se plnohodnotnému vyjadřování nenaučí. Profesor Hynie přednášel o centrální regulační úloze oxytocinu. Kromě svých periferních účinků se oxytocin ukázal být významným mozko-

vým regulačním faktorem. Oxytocin například hraje významnou úlohu při procesu zapomenutí na bolesti ženy při porodu. O oxytocinu se hovoří jako o „hormonu lásky“, u pouštňích hlodavců bylo prokázáno, že je zodpovědný za celoživotní věrnost. U lidí se mu přisuzuje úloha při dobročinnosti a pocitu sounáležitosti s jinými osobami. Poruchy v tvorbě a účincích oxytocinu se mohou manifestovat jako úzkost a deprese. Docentka Klenarová popisovala neurobiologii autismu, opět zejména ve vztahu k oxytocinu. Oxytocin může být v příčinné souvislosti se vznikem autismu. Při léčbě autismu se uvažuje o použití oxytocinových analogů, jmenovitě dlouhodobě působícího agonisty karbetocinu. V testech na potkanec oxytocin vykazuje protistresové působení. Docent Šerý ve své druhé přednášce velmi didakticky shrnul základní problematiku regulace genové exprese, zejména pomocí metylace DNA a acetylace histonů. Tyto mechanismy mohou vysvětlit, proč jedno z jednovaječných dvojčat schizofrenii onemocní a druhé nikoliv, přestože mají téměř všechny geny shodné. Profesorka Žourková se věnovala výsledkům desetiletého genetického a farmakologického výzkumu aktivity jaterního cytochromu P450 se zaměřením zejména na enzym 2D6. Ten se podílí na metabolismu celé řady antidepresiv, antipsychotik, antiarytmik, betablokátorů a opiátů. Vyšetřování aktivity izoenzymu 2D6 má smysl u těch nemocných, kteří a) na lék nereagují přes jeho prokazatelné užívání; b) mají po léku výrazné nežádoucí účinky nebo c) jsou léčeni kombinací několika inhibitorů CYP2D6. Závěrečnou přednášku profesor Vyskočil věnoval ně kterým neurobiologickým a psychofarmakologickým rozdílům mezi muži a ženami. K nezapomenutelným patří jeho výrok v úvodu sdělení, který reagoval na rychlý vývoj a zastarávání poznatků v popisované oblasti: „Polovina mé přednášky není pravda, ale nevím, která to je.“ Ženy oproti mužům například mají menší mozek, ale zato hustější síť spojení, lepší schopnost periferního vidění, větší schopnost vnímat různé barvy a zvuky, vyšší citlivost na taktilní podněty

a lepší schopnost vnímat čichem a chutí. V oblasti poruch CNS se rozdíly mezi oběma pohlavími projevují například u migrény, kde ženy mají nižší práh pro vznik šířící se korové deprese v důsledku výlevu draslíku, a proto trpí migrénou častěji. Většina přednášek sympozia byla v plném rozsahu publikována v letošním Supplementu 2 časopisu Psychiatrie.

Odbornou část sympozia sponzorovalo šestnáct farmaceutických firem v čele s hlavním sponzorem – Richter Gedeon.

Je nutno připustit, že na jihlavských sympoziích biologické psychiatrie nepřitahuje účastníky pouze odborný program, ale také kulturní, společenské a kulinární požitky. Těch se jim dostalo vrchovatě v podobě divadelního představení „Tři na lavičce“ s hercem Petrem Nárožným v jedné z hlavních rolí, rautů v Psychiatrické léčebně Jihlava a odsvěcené Zadní synagoze v Třebíči a návštěvy trebičského komplexu památek UNESCO (Bazilika sv. Prokopa, Židovský hřbitov a Židovská čtvrť). „Potlesk ve stoje“ sklidila prim. MUDr. Zdeňka Drlíková, ředitelka Psychiatrické léčebny Jihlava, a celý její tým lékařů, psychologů, sester, technicko-hospodářských pracovníků a dalších osob, který na profesionální úrovni zajišťoval logistiku konference a navíc dokázal vytvořit atmosféru domácí pohody pro všechny účastníky.

Příští sympozium biologické psychiatrie v Jihlavě, plánované na rok 2010, si klade za cíl přitáhnout více praktických psychiatrů z ambulancí, léčeben i nemocničních oddělení. Toho chce výbor Společnosti pro biologickou psychiatrii dosáhnout větším přizpůsobením obsahu přednášek teoretickým znalostem klinických psychiatrů a kladením důrazu na praktické dopady prezentovaných poznatků.

doc. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.
Psychiatrická klinika FN
Sokolská 581, 500 05 Hradec Králové
e-mail: hosak@lfhk.cuni.cz